Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган

№ 301 (3301) | 1940 оной декабриин 28, суббото | СЭН 10 МҮНГЭ

Мүнөөдэрэй номерто:

ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА ХАҺА СООНЬ БЭЛЭДХЭЕ!

Уржадар хүдөө ажахын түрүүшүүлэй республиканска зүблөөн дээрэ, ВКП(б)-гэй Обкомой секретарь нүхэр Игнатьев өөрынгөө элидхэл соо иигэжэ хэлээ: «Ерэхэ 1941 оной тарилгада хэзээ-хэзээнэйхиһээ үлүүгээр бэлэдхэхэ зорилго табигдаад байбашье, тус хүдэлмэри тон муугаар ябуулагдажа байна. Бидэнэр бүгэдөөрөө энэ нобшоролгые усадхаха, тарилгада бэлэдхэлые хангахаар эрид хэмжээ абаха ёһотойбди»

1941 оной тарилгада бэлэдхэхэ хүдэлмэриин ябаса үнэхөөрөө һула байна. Олониин аймагууд хабарай тарилгада бэлэдхэлые хаһа сооньябуулха хэрэгтэ мүнөө хүрэтэр хүсэдөөр ороогүй. Яахадаа иимэ нобшоролго гараһаб гэбэл: «Хабар болохо уды, саг эртэ» гэдэг буруу ойлгожо зарим аймагуудта бии байһаар.

Декабриин 20-ной мэдээгээр, үрэһэнэй ба страховой фондынуудые байгуулгын түсэб оройн хамта 67,1 процент гүйсэдхэгдээ. Тиихэдэ, үрэһэ сэбэрлэхэ бүри муугаар ябуулагдана. Мүнөө үрэһэнэй хаагдаһан тарянай миин 27,3 процентнь сэбэрлэгдээ. Үрэһэнэй шанарыень шалгалгада олонхи колхозуудта хэгдээдүй.

Убэлэй сагта ябуулагдаха агротехническэ хэмжээнүүдээр хэгдэһэн юумэ тон бага. Тарьалангайгаа газар дээрэ шэбхэ зөөлгэ миин 8,7 процент дүүргэд байна. Үнһэ ба шубуунай аргал суглуулга, саһа тогтоолго г. м. шухала хүдэлмэринүүд хаанашье эхилээдүй шахуу байна юм.

Тэрэшэлэн, МТС-үүдтэ тракторнуудай заһабари ехээр удаарна. Дүрбэдэхи квартал соо тракторнуудые заһабарилха түсэб оройдоо дүнээд процент дүүргэгдэбэ. Олоншог машинно-тракторна станцинуудай директорнууд хадаа тракторай ба хүдөөажахын машинын заһабариин шанар тухайда анхарал табинагүй гэжэ мэдээсэлнүүд ороно. Нэдэон жэлдэ тракторнуудые заһабарилгада ехэ нобшоролго тохёолдожо, Н.-Брянай, Чесаньш, Үшөөтын ба бусад МТС-үүдтэ ремонтнь май хүрэтэр үнжагайраа һэн. Трактор заһабарилгын хүдэлмэридэ техническэ контроль үгы, харюусалгагүй ябадал гараһанһаа болоно аяар 297 трактор шалгалтаар гологдоһон байгаа. Эдэ бүхы алдуу, дутуунуудые мүнөө жэлдэ ябашье дахин дабтажа болохогүй.

Хэдэ хэдэн аймагуудта механизаторска кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэг таһалдахын түйлда хүрөөд байна. Бичурын аймагай гурбан МТС-үүдтэ трактористнууд ба бригадирнуудые бэлэдхэхэ курсда һураха хүнүүдэйнь 50 процент дутуу. Баргажанай аймагта энэ шухала хэрэг үшөө эхилээдүй. Илангаа Бичурын, Селенгын, Заиграйн, Кяхтын аймагуудта хабарай тарилгада бэлэдхэл имагта хангалтагүй байна.

Хабарай тарилгада хаһа соонь бэлэдхэхын тулада мүнөө аймаг, МТС, колхоз бүхэнэй урда харюусалгата зорилгонууд табигдана.

Түбхын түрүүндэ, ерэхэ жэлэй тарилгада хэрэглэгдэхэ үрэһые хүсэд хаха, гэхэ зуура, орооһото культуранууднаа гадна, картофелиин, овощын ба техническэ таримал үрэһэн бүрин түгэс бэлэдхэгдэхэ ёһотой. Үрэһэндэ эрхим сортын тарян хадагалха—колхоз бүхэнэй уялга. Артельнууд болбол хабарайгаа тарилгые үрэһэнэй ороһоор хангаха хүсэд аргатай. Зүгөөр, энэ хүдэлмэрие эмхидхэхэ, шамдуулха шухала.

Манай республикын колхозуудта ба МТС-үүдтэ тарян сэбэрлэдэг машинанууд олон. Тэдэниие хүсэд даабаритайгаар, тусхайлан хэлэбэл, хоёр халаанай хүдэлмэри эмхидхэжэ, графигай ёһоор хүдэлгөө һаа, үрэһэ сэбэрлэлгые январиин 15 хүрэтэр сүм дүүргэжэ шадахабди. Түрэрһэ гараһан ороолые шалгалтада эльгээжэ байха хэрэгтэй.

— Манай тарян ажалнай малажалтай эрилтыень хангаха хэрэгтэй адагынь 100 мянган гектар тарилгазар хожомдожо ябана. Ашаг ехэтэй алуу мал үсхэхын түлөө оролдожо байгша бидэнэр энэ таһаралтые дары усадхаха ёһотойбди. Энээниие хүсэлдүүлхын тулада, бидэндэ аргабайдал ба услови бүрин бии,—гэжэ нүх. Игнатьев хэлээ.

Тиимэһээ, энэ шэнэ ба шухала зорилгые бэелүүлхын тулада манай колхозууд мүнөө үрэһэ хаахадаа, нэмэлтэ тарилга хэхээр хараалха ёһотой.

Хабарай тарилгаһаа урид бэелүүлэгдэхэ ёһотой агротехническэ хэмжээ ябуулгануудые, дары эхилжэ, поли, сабшалан, огород дээрэ шэбхэ зөөхэ, саһа тогтоохо, үнһэ ба шубуунай аргал эдбэг ехээр суглуулха ушартай. Энээнтэй хамта, агрокружогуудые ба стахановско һургуулинуудые эмхидхэжэ, тэндэ ефремовско ба герасимовско агротехнике, зооветеринарна заабаринуудтай бүхы колхознигуудые танилсуулха тухайда анхаралаа хандуулая!

Бүхы колхозуудта хүдөөажахын машина зэбсэгүүдые, моридой тоног г. м. заһабарилха хүдэлмэри эмхидхэжэ, мартын 1 хүрэтэр дүүргэхэ шухала.

1940 ондо газогенераторна тракторнуудые ашаглалгадахи дутуунуудые ерэхэ жэлдэ заисхулхын зорилгоор, МТС-үүд түлишөө хүсэд бэлэдхэхэ ёһотой. Шадамар һайн механизаторска кадрнууд 1941 оной хүдөөажахын хүдэлмэриин амжалтые шиидхэхэ байһан ушарһаань, колхозууд хадаа өөһэдынгөө эрхим хүнүүдые трактористнууд ба комбайнернуудай курснуудта эльгээхэ уялгатай.

Тракторна паркын заһабарие болзор соонь дүүргэхэ. Тэндэ голодхо гаргагшад, хүдэлмэридөө харюусалгагүйгөөр хандагшадтай хайра гамгүйгөөр тэмсэхэ тушаа нютагуудаһаа партиина органууд, илангаа Наркомзем зохихо хэмжээ абажа эригдэнэ.

Эдэ бүхы асуудалнууд тухайда мүнөө республиканска зүблөөндэ хабаадагшад, манай социалистическэ хүдөө ажахын түрүү хүнүүд үргэн дэлгэрэнгы зүбшэн хэлсэжэ, ерэхэ хабарай тарилгада бэлэдхэлые хаһа соонь хангаха тодорхой тогтоол абаба. Энэ шухала зорилгые эршэмтэйгээр шиидхэхын тулада, XVIII Партконференциин нэрэмжэтэ мүрысөөе нютаг бүхэндэ, МТС ба колхоз бүхэндэ дэлгэрүүлэе!

Хүдөө ажахын түрүүшүүлэй республиканска зүблөөн

Декабриин 26-най үдэшын заседани дээрэ нүхэр Игнатьевэй доклад тухай үгэ хэлэлгэ үргэлжэлөө. Заседаниие хүтэлэгшэ нүхэр Страхов болбол Хоринын аймагай, Дунда-Худанай сомоной ветеринарна техник нүх. Хурганоэта үгэ үгэбэ.

Профилактическа хэмжээнүүдые бэелүүлжэ, һүрэг мала хүгжөөхэ зүбшөөнүүдһөө аршалһан, тэдэнэ тарган тобироор харууһалжа байгаа тухайда хөөрэжэ зуура, агрозоотехнинимнүүдые колхозуудай шудалалгын угаа ехэ удхашалтан байһыень тусгаарлан тэмдэглэбэ.

Удаань, үгэ хэлэһэн нүхэр Сидоров болбол Тарбагатайн аймагай, «Искра» колхозой түйлаһан амжалтанууд тухайда тобшохоноор хэлэбэ.

—„Колхозуудай хамтын газарые уриалгаһаа хамгаалха хэмжээнүүлалтануд тухайда" ВКП(б)-гэй ЦК-гэй ба СССР-эй СНК-гэй тогтоолые нарядар сахижа, колхоз бүхэндэ булад хатуу дисциплинэ байгуулжа, колхозно удэлхэрэн бүри культурнаар эрхилхэ уялгатайбди!

—Манай колхоз болбол,—гэжэ Закаменай аймагай, „Майн 1" колхозой түрүүлэгшэ нүх. Ульзутуев үгөө эхилээ,—бусад колхозуудһаа томошье бэшэ, үүлү ехэ баялигтайшье бэшэ һаа, эдеэнэй ажалааран илгарна. Гүрэнэй урдахи ваягин уялгануудые хүдэлтэйгөөр дүүргэбэбди, малажалые хүгжөөхэ энэ жэлэй түсэб 100 гаран процент гүйсэдхэгдөө.

Зүблөөнэй хабаадагшад болбол Улан-Удын ботаническа садай директор нүхэр Святогор гэгшын үгые ехэ анхарлатайгаар сонособо. Нүхэр Святогор болбол манай Бурят-Монголдо жэмэстэ урғамалнуудые ургуулха, хүдөө нютагуудые садаар бүрхөөхэ ба малай тэжээлэй олониин, зүһэлмэнэртэй нөгөөнүүдые ургуулха байһан тухай аргинууд байһые болото фактнууд ар болгон харуулба.

Мүн тэрэшэлэн, Хоринын аймагай, „Улаан-Одон" колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Базаржапов, Заиграйн аймагай, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ефремовско звенонай нүхэр Шурыгин, тэрэ аймагай, Тельманай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Жестигнеев ба бусад олон түрүүшүүл үгэ хэлэбэд.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ РЕСПУБЛИКАНСКА ЗҮБЛӨӨН

Мүрысөөндэ уринаб

(Заиграйн аймагай, Тельманай нэрэмжэтэ колхозой ефремовско звеногой звеновод нүхэр Киселевай үгэһөө)

Би мүнөө өөрынгөө үндэр ургаса ямар аргаар түйлаһан тухайгаа хэлэхые хүсэнэб.

Түрүүшын үедэ манай колхозой правлени ефремовско звено эмхидхэхэ хэрэгтэ анхаралаа багаар табидаг байһан юм. Тиигээд, ефремовско звено тон оройтожо аяар мартын 15-да, 7 хүнүүдһээ эмхидхэгдээ һэн. Тэрэ гэһээр, 1940 ониие март һараһаа хойшо звеноводоор хүдэлмэрилжэ байнаб.

Звеногойхид—бидэнэр ямар аргаар, хайшан гэжэ үндэр ургаса хангаха тухайда хүдэлмэриингөө түсэбые агроном нүх. Метляевай туһаламжаар зохёогоо һэмди.

Удаань, үрэһээ сэбэрлэһэн ба турщалгын участок дээрэ 21 тонно шэбхэ адхаһан, 6 центнер минеральна үтэгжүүлгэ—суперфосфат, сульфатомони, калийна дабһа ба бусадые тараалһан байнабди. Мүн, таралгаха шэбхэеэ халаадаг байгаабди.

Газарһаа 22 сантиметр гүнэрэгээр хахалагдаһан ба хэдэн удаа борнойлогдоһон, культивацилагдаһан байһан.

Тарянайгаа газарһаа дээшэ һөөм тухай бултайгаад байхадань, агрономой заабаряар борнойлго хээ һэмди. Тарянайгаа газарые буртаг үбһэ түүжэ, тэнгэнь галдаабди.

Эдэ хэмжээнүүлалтануудые бэелүүлһэнэй ашаар рекордно участогһаа гектар бүриин 56 центнер 53 килограмм ургаса абаабди.

Манай звено 1941 онойгоо хүдэлмэридэ бэлэдхэжэ эхилээ, 45 тонно шэбхэ, шубуунай аргал ба 50 тонно минеральна үтэгжүүлгэ шэрэгдээ. 1941 оноой хүрэнгын үрэһэн хүсэд сэбэрлэгдээнэй.

1941 ондо энэ жэлэйхиһээ 3 дахин ехэ ургаса хураахаар найдуулнаб. **(Алигаташалга).**

Бидэнэр ерэхэ жэлдэ тарялангайгаа гектар бүриһөө 70 центнер пшеницэ ба намараһ хара тарянһаа 140 центнер ургаса хураахын түлөө тэмсэхээнь республикын колхозуудай бүхы ефремовско звенонуудые мүрысөөндэ уринабди.

Хараалагдаһан түсэб дүүргэгдэбэ

(Закаменай аймагай, «Майн нэгэн» колхозой түрүүлэгшэ нүх. УЛЬЗУТУЕВАЙ үгэһөө)

ВКП(б)-гэй XVIII түүхэтэ съездын тогтоолнуудаар зоригжоһой, манай артелиин колхознигууд хадаа 1940 ондо, бүхы ажал хүдэлмэридөө эдибитэйгээр оролсожо, хүдэлмэринүүдэ гүйсэбшэлэн саг болзортонь дүүргэһэн байна.

Ажалайгаа дүүргэлтэнүүдэй тухай богонихоноор хэлэхэ һэмнаб. 1940 он дотор малажалые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб гол түлэб дүүргэгдөө гэбэл: эбэртэ томо малай түсэбһэ 104 процент; хони ба ямаагаар—102 проц.: адуу морёор—100 процент. Зүгөөр, гахайгаар түсэбөө дүүргэгүйбди, тиин, 1941 ондо үлүүлэн дүүргэхэбди гэжэ найдуулнаб.

Колхоздомнай түрүү хүнүүд—стахановецууд олон. Нүхэд Гармаев, Доржиев гэгшэд 1937 онһоо хойшо һүнэй товарна фермэдэ малшаар хүдэлмэрилхэ зуураа, даалгагдаһан малнуудаа тарган тобироор харууһалжа байгаа ба мала ороһон саһһаа хойшо нэгэшье тул үхүүлээгүй. Мүн тэрэшэлэн, малшад-стахановецнууд Цыбиков ба бусадай эрхим хүдэлмэрие тэмдэглэхэ ушартай.

Малажалай тэжээлэ бэли база байгуулха тухай ехэ анхарал табигдаад байна. Герасимовска звено (звеновод нүх. Цыбиков) эмхидхэгдэнэ. Энэ звено 3 километр газарта һубаг таталһан ба 150 гектар газарые буртагһаань сэбэрлэжэ тэрэнээ барандань үһалһан юм. Тус звеногой эрхим участогуудһаа гектар бүриин 55 центнер үбһэн абтаба.

Шубуунай фермэ ехэ ашагтай байна. Манай колхоз үнгэрһэн жэлдэ 100 тахяатай фермэ эмхидхэжэ, тэрэмнай 1940 он дотор 6000 түхэригэй ашаг оруулаа. Ерэхэ жэлдэ, тус фермээ 200-һаа үсөөн бэшэ тахяатай болгохоор хараалангайбди.

1940 ондо 4,5 гектар огород тариһан байнабди. Энэмнай һайн ургаа һэн. Манай колхоз огородно культураар гүрэнэй уялгата түлөбэринүүдые саг соонь сүм дүүргэһэн байна. Үрэһэн хүсэд хаагдаа. Гадна, картофель, капуста гэхэ мэтые дутынгөө колхозуудта социалистическэ туһаламжа болгон урилһаһан байнабди.

Закаменай машинно-тракторна станциин хүдэлмэридэн дутуу дундые тэмдэглэжэ байна. Тус МТС болбол колхозтой баталһан договороо дүүргэлтэ болгохые оролдоһоо бэшэ, хүдэлмэриин шанарай түлөө һаналаа табидаггүй. Зарим газарта парые хоёр дахин культивацилжа байгаа, тэрэниие зүбшөөрдэггүй—харин, «хоёр дахин культивацилжа байха түлишэ үгы»—гэжэ харюусадаг зантай. МТС-эй механигүүд, трактористнуудта зохихо туһаламжа үзүүлнэгүй. Манай колхоздо 2 эхнэр тракторист хүдэлмэрилдэг юм. Тэдэ, МТС-эй директор нүхэр Дамдинов болбол 2 басагадаа тракторһаань сүлөөлэгты, хойноһоошоо эхэнэрнүүдые трактористнуудые курсда эльгээжэ болохогүй гэжэ хэлэһэн байна. Энэ тон эндүү захирaлта мүн.

Колхоздомнай дутуу дунда олонгүй үшөө байһаар. 1940 оной парай хахалалга мууса ябуулагдаа. Түсэб дүүргэлдэжэ шадагдаагүй. Культурна болбосон байдалаар гээгдэнги байнабди. Фермэнүүд дээрэ бани үгы. Манай колхозой 4 колхознигууд 1940 он дотор 80 ажалай үдэр олоогүй дээрэһээ, колхозһоо гаргагдаһан байна.

Эдэ дутуунуудаа үндэһөөрнь усадхажа, 1941 ондо бүри үндэрнүүд амжалтануудые түйлажа, колхозоо түрүү зэргэдэ оруулхабди гэжэ найдуулнаб байнаб.

Гектарһаа 900 центнер картофель абахабди

(Заиграйн аймагай, ВКП(б)-гэй XVIII съездын нэрэмжэтэ колхозой звеновод нүх. Л. П. Шурыгинагай үгэһөө).

Звеногой ёһоор ажалые эмхидхэхэ угаа ашагтай хэрэг мүн. Энээнэй ашаар үндэрнүүд амжалтанууд түйлагдана. Би звеноводоор 1939 онһоо хойшо хүдэлмэрилнэб. Манай звено огород дээрэ ажалладаг юм.

Звено һая эмхидхэгдээд байхадаа, ямаршье бэлэдхэлгүй, ажалтаяа һайнаар танилсадагагүй байгаа һэн. Манай звено 4 эхэнэрнүүдһэе бүридэнхэй. Мүнөөшье тэрэ зандаа, олон болоогүйбди. Бидэндэ 3 гектар газар бүридэлдэһэн байна.

Даалгагдаһан газараа һайтар үзэгжүүлхэ зорилгоор, шубуунай шэбхэ, үнһэ ба наг-шэбхэ гэхэ мэтые агротехническэ заабариин ёһоор ехээр абажа, хабарай тарилгые угтаһан байгаабди. Тариһан картофельһоо үндэр ургаса абахын тула тарилгаһаа хойшо, ургаса хураалга хүрэтэр, сусаршагүйгөөр хүдэлмэрилээбди. Эрхим хүдэлмэриингөө ашаар, ефремовско участогһаа гектар бүриин 400 центнер картофель абтаба. Манай звеногойхид, 1939 ондо хүн бүхэнэй 500-һаа дээшэ ажалта үдэр олоһон байна.

Ерэхэ жэлдэ бүри үндэр ургаса түйлахаар шангата хүдэлмэрилнэбди. Картофелиин үрэһэн бэлэдхэгдээд, сэбэрлэгдэжэ дүүргэгдэһэн байна. Мүн, 15 центнер үнһэн 10 центнер шубуунай аргал ба 200 тэргэ наг-шэбхэ бэлэдхэбди.

Ерэхэ жэлдэ гектар бүриһөө 900 центнер картофель абахабди гэжэ, хүдөө ажахын түрүүшүүлэй республиканска зүблөөн, ВКП(б)-гэй Обком ба республикын правительстводо найдуулнаб.

Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрие эршэмтэйгээр дэлгэрүүлхэ

(Яруунын аймагай, Ульдыргын сомоной, Молотовай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Гомбоевай үгэһөө)

Манай колхоз 1940 ондо өөрынгөө колхозой центрые үнэхөөр болбосон болгохын түлөө бага бэшэ хүдэлмэри хэһэн байна.

Энэ жэлдэ 350 хүнэй һууритай шэнэ клуб баригдажа, тэрэн дотор уншалгын зал, буфет хубсаһа үлгэхэ ба бусад таһалгаанууд бии. Мүнөө манай колхозой залуушуул өөһэдынгөө сүлөөтэй сагые культурнаар үнгэргэхэ аргатай болоо. Нүүжэ ерэгшэдтэ зорюулан 4 шэнэ гэр баригдаба, малажалай гурбан фермэнүүд дээрэ улаан булангууд байгуулагданхай. Гадна, колхозой центр дээрэ радиоузел баригдажа, 80 гаран айлнууд радиотой болобо.

1940 оной хүдөө ажахын хүдэлмэринүүд ба уялгата тушаалганууд болзор соогоо дүүргэгдээ. Тарянай ургаса урда жэлэйхиһээ һайн, малнай дулаан байраар ба тэжээлээр хангагданхай.

Хабарай тарилгада бэлэдхэл түлэг дундаа ябажа байна. Анзаһа зэбсэг бүрин заһагдаа, үрэһэнэй ба страховой фондынууд байгуулагдаа. Мүнөө манай газар таряалангай бригаданиинд агротехническэ хэмжээнүүдые бэелүүлжэ байна.

Бидэ, Бурят-Монголой Республикын хүдөө ажахын түрүүшүүл, энэ зүблөөн дээрэ өөһэдынгөө дүршэлнүүдые хубаалдан, 1941 оной хүдөө ажахын жэлые бүри ехэ амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэхэ ёһотойбди. Энэнэй үндэһэ һууринь хадаа хабарай тарилгые ба малай түл абалгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угталга болоно.

Бүри ехэнүүд амжалтануудай түлөө

(Заиграйн аймагай, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүх. Раднаевай үгэһөө)

«Хүдөөажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын ба худалдан абалгын политикада хубилалтанууд тухай» ВКП(б)-гэй ЦК-гэй мартын Пленумэй тогтоолнуудые колхознигуудтай үргэнөөр ойлгуулжа, тэрэнэй үндэһэ һуури дээрэ хабарай тарилгые 11 үдэрэй торшо соо үндэр шанартайгаар дүүргэһэн байнабди. Энэ жэлдэ үндэр ургаса абтаба.

Ургаса хураалта тухай ВКП(б)-гэй ЦК-гэй июлиин Пленумэй тогтоолые бэелүүлэн, ургаса хураалгада саг соонь дүүргэһэн ба гүрэндэ тушаагдаха хүдөөажахын продуктнуудые (мяха, тоһо ба бусад) түсэбэй ёһоор сүм дүүргэһэн байнабди.

Малажалые хүгжөөхэ гүрэнэй план: эбэртэ томо малаар—103 проц., хонёор—105 проц., адуу мориоор—100 проц. дүүргэгдэбэ. Тэрэшэлэн энэ жэлдэ малнуудаа дулаан байраар ба тэжээлээр хүсэд хангаха шадаабди.

Гадна, ерэхэ 1941 оной хабарай тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдажа байна. Мүнөө хүрэнгын тарян сүм хаагданхай ба машина зэбсэгүүдэй заһабарилгые эхилээбди. 1941 ондо бүри ехэнүүд амжалтануудые түйлахын түлөө тэмсэжэ байнабди.

Һү ехээр һаахын түлөө

(Зэдын аймагай «Галын Очи» колхозой һаалиша Долгор Батуевагай үгэһөө)

—Би болбол өөрынгөө колхозоо һаалишаар ажаллажа байгаа хүм. Аяар 1931 онһоо эхилэн, арбаад жэл соо малажал дээрэ хүдэлмэрилжэ байнаб хадаа, нилээд дүршэлтэй болооб.

Хэрбээ 1938 ондо үнеэн бүриһөө 1186 литр һү һаадаг байгаа һаа, 1939 ондо—1869 литр ба 1940 ондо—1878 литр гү, али орой хамта 32420 литр һү һааһан байнаб. Миний харууһалжа байһан үнеэд соо үүлтэртэ ехэ үнеэн бии. Тэрэмни мүнөө жэлдэ 6128 литр һү үгөө. Эдэ амжалтануудые түйлаһанайнгаа ашаар, ВСХВ-дэ хабаадагшаар батлагдаа, Москва ошожо ерэө һэм.

Манай республикын бүхы һаалишад, малшад барандаа алуу малайгаа түлыень бүрин һайнаар түлжүүлхэтэй хамта, үнеэд бүриһөө һү һаалгые ехэдхэхын түлөө тэмсэхэ ёһотой. Энэ хадаа, бидэнэй шухала зорилго гээшэ.

Бүхэсоюзна XVIII партконференциие ажалай шэнэ амжалтануудаар угтая!

Хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй уялганууд

XVIII Партконференциин нэрэмжэтэ социалистическэ соревновани эмхидхэхэ тухайда түмэрзамайхидай үүсхэлые Улан-Удэ городой хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд угаа ехээр һайшаан дэмжэбэ. Энэ асуудал тушаа зарлагдаһан суглаан дээрэ хамта 307 хүн байлсаба.

Түмэрзамайхидай хангалтые халуунаар зүбшэн хэлсээд, хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд болбол доoро заагдаһан уялгануудые абаа:

1. Үйлэдбэри-финансын түсэбые 105 проц. гүйсэдхэхэ.
2. Телеграф ба телефоной лини дээрэ элдэбын эбдэрэл болохо ябадалтай тэмсэхэ.
3. Город соохи ба республика доторхи телефонуудай дуулдасыень һайжаруулха.
4. Баргажанай аймаг ба Улан-Удэ город хоёрой хоорондо телефоной холбоо бии болгохо.
5. XVIII Партконференциин үедэ хэлхеэ холбооной бүхы зэбсэгүүдые һайнаар хүдэлгэхэ.
6. 1941 ондо телеграф ба телефоной линиие эрхимээр заһаха.
7. Почто дээрэ хулгай ба урилтэтэй эрид шангаар тэмсэхэ.

Стахановска хүдэлөөниие ба социалистическэ соревнованиие үргэнөөр дэлгэрүүлэн, манай хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө уялгануудые большевистскээр бэелүүлхэнь найдамтай.

П. ЦИПЛЕНКОВ.

Уялгануудые абажа мүрысөөндэ оробод

Сэлэнгын пароходствын хүдэлмэрилэгшэд, албахаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд бүхыдөө XVIII партконференциин нэрэмжэтэ социалистическэ мүрысөөндэ оролсобо.

Улан-Удэ городой түмэрзамайхидай уриалые үһанзамайхид угаа баяртайгаар дэмжэжэ, үйлэдбэриин дэбжэлтэнүүдые харуулжа байнад.

„Пограничник" ба „Улан-Удэ" гэжэ пароходуудта модо дарxалалгын цехэй хэһэ хүдэлмэриие 1941 оной февралиин 15 хүрэтэр бүрин дүүргэхэбди гэбэ.

Нүхэр Яковлевай бригада (котельщигүүд) болбол № 50 пароходой хэрэгсэлнүүдыень XVIII партконференциин эхилхэ хүрэтэр гүйсэдхэхэ гэһэн уялга абаа.

Комсомолецуудтай электроцехэй бригад (бригадирынь Никкиль) һара бүриингөө үйлэдбэриин даабариие 140 проц дүүргэхэ, ажалдаа нэгэшье голоо гаргахагүй, динамомашинануудай ба гол пунктнуудай заһабариие болзорһоонь һара урид, транс-киоскнуудай заһабариие болзорһоонь 10 хоног урид дүүргэхэ тухайда уялганудые абаад, мүнөө ехэ эдибхитэй гээр ажаллажа байна.

Бусад олон цехүүд ба түрүүшүүл XVIII партконференциин нэрэмжэтэ социалистическэ мүрысөөндэ оролсож, участок бүхэнэй хүдэлмэри һайжаруулха уялгануудые абанад.

Хазагаев.

Партконференциин хүндэлэлдэ

Буркоопсоюзай Главна конторын хүдэлмэрилэгшэд болбол түмэрзамайхидай уряалые халуунаар дэмжэжэ, XVIII партконференциин нэрэмжэтэ социалистическэ соревнованида оролсобо. Эдэнэр хадаа «ВКП(б)-гэй историин хураангы курс» гүнзэгыгөөр шудалха, жэлэй отчедые болзорһоонь 15 хоног урид табиха, 1941 оной I кварталай түсэбые 65 проц. гүйсэдхэхэ г. м. уялганудые абаба.

К. ДАНИЛИН.

Болзорһоо урид дүүргэбэ

Филипповичын хүтэлбэрилэг бригада болбол ВКП(б)-гэй XVIII конференциин нэрэмжэтэ социалистическэ соревнованида эдибхитэйгээр оролсон, ажалайгаа бүтээсые дээшэлүүлжэ эхилээ. Шулуу нүүрһэ паровозһоо зөөхэ нормоёо болзорһоонь час ,час хахад түрүүн дүүргэнэ. Эдэнэй стахановска ажал хадаа шулуу нүүрһэ ехые зөөхэ арга машинистнуудта олгоно.

Ив. СЕНАТОРОВ.

Баян ургаса

Кяхтын аймагай «Красный Строитель» колхоз 700 гаран гектар үрэжэлтэ газарһаа элдэб культуранудай баян ургасые хуряаба. Энэ жэлдэ гектарһаа дунда жэшээгээр 19,5 центнер пшеницэ, 20 центнер овес хуряагдаа. Колхозниудай ажалта үдэртэ 8 килограмм тарян хубаагдахань.

Тус колхозой стахановецууд нүхэд Семенов, Веревкин, Кривогорницын гэгшэд 10 һарын торшо соо тус бүридөө 700 үлүүтэй ажалта үдэрнүүдые олоһон байна.

Мүнөө энэ колхоз болбол хойто жэлдэ мүн лэ элбэг баян ургаса хуряахын тула эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна. Плугууд ба сеялкэнүүдые заһабарилга эхилээ, хэдэн арбаад га газар дээрэ саһа тогтоогдоо.

Балта ТУМУРОВ.

Гэгээрэлэй таһаг туһалха уялгатай

Хоринн аймагай, Чесаныи сомон доторхи политико-гэгээрэлэй эургаанууд болбол ажалшадай гэгээрэл болбосоролой түб боложе шадаагүй байна. Тусхай избачгүй дээрэһээ, сомонойнь Советэй дэргэдэхи уншалгын байшан хэдэн һарын торшо соо хүдэлмэрилнэгүй.

Тус сомоной «Улаан Таряашан» колхозой дэргэдэхи клуб бүхэли жэл соо шахуу хаалтатай байна. Гэхэтэй хамта, бусадшье колхозуудайнь клубүүд суургатай байдаг юм.

Мүнөө энэ сомон дотор үзэг бэшэг бага мэдэгшэд ниилээдгүй олон тоологдоно. Теэд, зарим колхозуудта наһатанай һургуули хүдэлмэрилжэ эхилээдүй байһаар.

Дурсагдагша сомон доторхи политико-гэгээрэлэй зургаануудай ба наһатанай һургуулиин хүдэлмэриие һэргээхэ тухай Хоринн аймагай гэгээрэлэй таһаг анхарха ёһотой.

Ж. Д.

ҺУРАГШАДАЙ АМАРАЛТЫЕ ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРГЭХЭ

1941 оной январиин 1-һээ һургуулинуудай үбэлэй амаралта болохонь. Сэнгэлиг хүхюун ажабайдалтай советскэ һурагшад амаралтаяа эрхим һайнаар үнгэргэхые эрмэлзэнэ.

БМАССР-эй Наркомпросой дэргэдэхи хүүгэдэй экскурсионно - туризмын станци болбол хүүгэдэй амаралтын үедэ ябагаар-санаар ябалгые, ПВЗ, Шэлэй завод, музейнүүд ба бусад газарнуудаар экскурси эмхидхэхэ байна. Мүн энэ станци республикын дүтын 8 аймагуудһаа 100 һурагшадые уряалаар асаржа музейнүүдые, кино театрнуудые харуулха, пионернүүдэй байшанда абаашаха ба Улан-Удэ городоор экскурсида ябуулха байна.

Гадна, хүүгэдэй станци болбол һургуулинуудай захидалаар экскурси, туристическэ ба военизированнэ ябалганудые, антирелигиозно ба историко-революционно музейнүүдтэ оролгые эмхидхэхэ юм.

Мих. АЛАШКЕЗИЧ.

ҮБЭЛЭЙ АМАРАЛТАДА БЭЛЭДХЭЛ

Хориин аймагай дунда һургуули болбол һурагшадай үбэлэй амаралтые эмхитэйгээр үнгэргэхын тула эршэмтэйгээр бэлэдхэжэ байна. Мүнөө амаралтынгаа үедэ ябуулха хүдэлмэриингөө план табиһан ба тэрэнээ һурагшадтаяа зүбшэн хэлсэжэ баталба.

Һургуулидаа үнгэргэгдэхэ шэнэ жэлэй ёлкын нааданда хэрэглэгдэхэ бүхы хэрэгсэлнүүдээ бүгэдынь бэлэдхэбэ. Һурагшад болбол амаралтынгаа үедэ хамтаараа кинодо орохо, сана, конькигаар ябаха ба бусад культурна наадануудые эмхидхэхэ байна.

Мүн, һургуулиин дэргэдэхи драматическа кружогой члэнүүд болбол январьда болохо багшанарай конференцидэ хабаадагшадта харуулхын тула уранһайханай хэдэн номернүүдые бэлэдхэбэ.

Энэ һургуулиин старша классуудай 15 һурагшад сапаар Чесаныи сомон ошожо колхозниудай дунда гэгээрэл болбосоролой хүдэлмэри ябуулха юм.

Ц. ТОХ.

Суэцкэ канал

(Справка)

Суэцкэ канал болбол Египедэй Порт-Саид (Дундада далайн зүүн хуби) городһоо эхилээд Улаан далайн эрьедэхи Суэц город хүрэжэ эсэслэдэг. Тус каналай утань 162 километр, үргэниинь—68-һаа 120 метр хүрэтэр ба пароходой ябаха замынь 66 метр үргэн юм. Эгээл гүйхэн газараараа 13 метр болодог; линейнэ корабльтай адли 11 метр шэнгэсэтэй суднанууд эндэ ябажа шадана. Каналай эхинһээ адагтань гаратараа элдэб суднанууд 12-һоо 15 час хүрэтэр ябадаг.

Тус канал хадаа Дундада далай ба Улаан далай хоёрые холбодог. Тиимэ дээрэһээ, тон дүтын замаар Европые Азитай ба Африкын зүүн эрьенүүдтэй, Дундада далайе Индиин ба Номгон далайнуудтай холбоһон тон дүтын зам болоно. Марсельһээ (Франци) Сайгон (Французска Индо-Китадай центр) хүрэтэр урда Африкые тойроһон замаар 12000 миль болодог байбал, харин Суэцкэ каналаар ябахада оройдоо 6500 миль болодог. Генуиһээ (Италида) Итальянска Эретрейн центр—Массуа хүрэтэр Урда Африкые тойрожо ошобол 10500 миль болодог ба Суэцкэ каналаар —зүбхэн 3 мянга миль болодог гү, али гурба хахад дахин дүтэ болоно. Лондонһоо Бомбейдэ (Индидэ) ошоһон зам хадаа тус каналай ашаар 5000 миль шахуу ойротоно.

Суэцкэ канал болбол ашаа тээлгээр дэлхэйн каналнуудай дунда нэгэдэхи һуури эзэлнэ. 1937 ондо 36491 тонно ашаатай, таба мянга гаран суданууд энэ каналаар гараһан байха юм. Энэ хадаа Великобританиин коммуникацинуудай тон шухала участок ба империин транспортын гол һудалынь болоно. Англи болбол һүүлэй жэлнүүд болотор гадаадаһаа оруулдаг бүхы джут ба олһоной 90 процентые, 94 проц. каучук, 90 проц. сай, 62 проц. туулгана Суэцкэ каналаар асардаг байһан юм. Мүн тус замаар Англи болбол Иранһаа нефть, Индиһээ хүбэн, Австралиһаа ноохо, тоһо ба сыр гэхэ мэтые асардаг байна. Тэрэшэлэн, Англиин металл, бүд, машинанууд ба бусад эд бараануудые Индиин ба Номгон далайн орнуудта болон, Зүүн Африкада гаргадаг.

Суэцкэ канал хадаа мүн Италидашье ниилээд ехэ удхашанартай байха юм. Ажана амгалан байдалай үедэ Итали хадаа гадаада оронуудһаа оруулдаг наймаанайгаа 17 процентые Суэцкэ каналаар асардаг байгаа. «Итали хадаа бэшэ тээһээ оруулдаг хэрэгсэлтэ зүйлнүүдэйгээ дүрбэнэй гурбан хубиие Суэц, Гибралтар ба Дарданелли—эдэ гурбан замаар асардаг» ба «эдэниие нэгэн сагта бүгэдыень зогсоохо болоо һаа, Италиие аюулда хүргэнэ»,—гэжэ хэлэһэн, итальянска тусхай меморандум хадаа Лондонско далайн конференцидэ 1930 ондо үгтэһэн байгаа.

1936 ондо Суэцкэ каналаар гараһан бүхы зүйлнүүдэй 46 процентнь Англиин ба 19 процентнь Италиин нэрээр гаргагдаһан байна. Үлэгшэ хубинь Германида, Голландида, Францида, Норвегидэ, Грецидэ, Японидо ба бусад оронуудта хабаадана.

Суэцкэ каналай барилга 1859 ондо эхилэгдэһэн ба 1869 ондо дүүргэгдэһэн байгаа. Энэнэй барилгада гол түлэб французска капитал байһан ба итальянска капитал бага зэргэ хабаалсаһан юм. Тус каналай эзэлһэн территори хадаа тэрэшье үедэ Египедэй газар байһан ба мүнөөшье тэрээндэ хабаадана. Египедэй правительство болбол тус каналай барилгые хүдэлмэриин хүсөөр хангаһандаа Суэцкэ каналай компаниин акцинуудай гурбанай нэгэ хубиие абаха болоһон байгаа. 1875 ондо Великобританиин премьер-министр Дизраэли гээшэ, Египедэй хаанай мүнгэндэ хашагдаад байха едэнь, Египедэй акцинуудай пакедые хямдаар худалдажа абаһан юм. Энээн дээрэһээ, кампаниин гаргаһан 400000 акцинуудай 177000-нь английска правительствын эзэмдэлгэдэ ороһон байна.

Суэцкэ каналые уласхоорондын компанинууд ашагладаг ба тэдэнэй составта французууд, англичанууд ба голландецууд оролсоно. Дүримэйгөө ёһоор хадаа компаниин советтэ 2/3 французууд ба 1/3 англичанууд оролсохо ёһотой байгаа. Зүгөөр, Англи хадаа эзэлжэ байгаа акцинуудайгаа тоогоор каналай бодото эзэнь боложе шадаба.

1882 онһоо эхилжэ тус канал шадар английска сэрэгэй хүсэнүүд байдаг болонхой. Англи болбол Египедтэй баталһан договоройгоо ёһоор, дайнай үедэ өөрынгөө сэрэгүүдые Египедэй бүхы территори дээрэ байлгаха эрхэтэй юм. Англиин бариһан мүнөө үеын бүхэжүүлгэнүүд ба стратегическэ түмэр замууд, самолёдой бууха талмайнууд Суэцкэ канал тойронхи оршомые бүхыдэнь эзэлнэ.

Тус каналай экономическа ба стратегическэ удхашанарынь Англи ба Итали хоорондын тэмсэлэй шухала объектнь болоо.

Египедэй түлөө ба Суэцкэ канал дээрэ зонхилхы эрхын түлөө тэмсэлэй мүнөө үеын гол шухала хүсэнүүдынь Англиин ба Италиин хуурай замай сэрэгүүд, уһан сэрэгэй ба агаарай флодууд болоно.

Н. А.

Харюусалгата редактор
Р. БИМБАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Каландаришвили, 19. Телефоны: редактора — 3-23; секретариата — 3-44; отделов партийной жизни, агитации и пропаганды — 7-55(2зв.); экономического отдела—7-58; отдела писем—5-07; дежурного по редакции—5-07. —4244 Типография НКМП БМАССР.